

PODUZETNIČKI POTHVAT U FORMI OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA (OPG)

Vukelić, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The Polytechnic of Rijeka / Veleučilište u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:125:011653>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Rijeka Digital Repository - DR PolyRi](#)

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Katarina Vukelić

**PODUZETNIČKI POTHVAT U FORMI OBITELJSKOG
POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA (OPG)**

završni rad

Rijeka, 2022.

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Preddiplomski stručni studij Održivi agroturizam

PODUZETNIČKI POTHVAT U FORMI OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA (OPG)

završni rad

MENTOR

Dr.sc, Ljerka Tomljenović, prof. v. š.

STUDENT

Katarina Vukelić

MBS: 2428000007/19

Rijeka, 2022.

SAŽETAK

U današnje vrijeme poduzetnički pothvati otvaranja vlastitih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava postaju sve popularniji. Tradicije uzgoja i izrade određenih poljoprivrednih ili životinjskih proizvoda prenose se s koljena na koljeno što pridonosi održavanju obiteljskih gospodarstava kroz generacije. Cilj ovog završnog rada bio je istražiti što je sve potrebno kako bi se mogao pokrenuti posao na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, tj. koji koraci i dokumentacija su potrebni. U sklopu praktičnog dijela ovog završnog rada provedeno je istraživanje u kojemu je šest vlasnika OPG-a odgovaralo na deset postavljenih pitanja o njihovom poslovanju.

Ključne riječi: OPG - Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, poduzetništvo, poduzetnički pothvat

SADRŽAJ

1.	Uvod	1
2.	Poduzetništvo	2
2.1	Ekonomski razvoj	3
2.2	Planiranje poduzetničkog pothvata	4
3.	Oblici registracije poljoprivredne djelatnost	6
3.1	Obrt	6
3.2	Zadruga	7
3.3	Trgovačko društvo	7
3.4	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.....	8
3.5	Prednosti OPG-a	9
3.6	Nedostatci OPG-a	10
4	Procedura otvaranja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG-a).....	12
4.1	Odabir organizacijskog oblika OPG-a.....	12
4.2	Odabir statusa OPG-a	13
4.3	Naziv i sjedište OPG-a.....	13
4.4	Pravna procedura	14
5	Izvori financijskih sredstava obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG).....	16
5.1	Osobna sredstva	16
5.2	Krediti	16
5.3	Državne potpore.....	17
5.4	Bespovratna sredstva za poljoprivredu	18

5.5	Potpora za mala poljoprivredna gospodarstva	19
5.6	Potpora mladim poljoprivrednicima	20
5.7	IAKS mjere	20
6	Online prodaja poljoprivrednih proizvoda	23
6.1.	Web-tržnica.....	23
6.2.	Online tržnice.....	24
6.3.	E-tržnica.....	25
7.	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG) u Hrvatskoj.....	27
8.	Rezultati istraživanja stavova vlasnika OPG-a.....	29
8.1.	OPG Ružić	29
8.2.	OPG Jasminka Gršković.....	30
8.3.	OPG Robert Kos	32
8.4.	OPG Hažić	33
8.5.	OPG Pintar	34
8.6.	OPG Pustaj.....	35
9.	ZAKLJUČAK.....	36
	LITERATURA	38
	POPIS POKRATA	41
	POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA	42
	POPIS PRILOGA.....	43

1. Uvod

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) je oblik gospodarske djelatnosti u kojemu sudjeluju članovi istog kućanstva, bave se nekom od poljoprivrednih djelatnosti, a koriste se vlastitim resursima. Ukoliko se članovi kućanstava odluče za osnivanje OPG-a moraju proći određene korake kako bi se uspješno registrirali. U ovom završnom radu govori se o svim potrebnim koracima i dokumentaciji potrebnoj za pokretanje poslovanja. Osim toga, vlasnici nekoliko OPG-ova dijele svoja iskustva o osnivanju i poslovanju u ovog gospodarskoj formi.

Rad se sastoji od devet tematskih cjelina koje se sastoje od teorijskog i praktičnog dijela. Prva cjelina, uvodna cjelina opisuje cilj rada. Druga cjelina objašnjava pojam poduzetnika i poduzetništva, koje karakteristike poduzetnik ima, te o samom procesu planiranja poduzetničkog pothvata. Treća cjelina opisuje i objašnjava koji sve oblici registracije poljoprivredne djelatnosti postoje i detaljno opisuje pojam OPG-a, koji sve oblici postoje te koje su prednosti i nedostaci ovakvog oblika poljoprivredne djelatnosti. Četvrta cjelina opisuje proceduru osnivanja OPG-a, koji organizacijski oblici OPG-a postoje te koja je dokumentacija potrebna za registraciju. Peta cjelina opisuje neke od izvora financijskih sredstava, koliko oni iznose te kako poduzetnici mogu doći do njih. U šestoj cjelini se opisuje mogućnost online prodaje poljoprivrednih proizvoda te neke od online stranica koje postoje. Sedma cjelina opisuje stanje OPG-ova u Hrvatskoj. Osma cjelina čini praktični dio ovoga završnog rada. Sastoji se od rezultata istraživanja u kojemu je sudjelovalo šest vlasnika OPG-a koji su odgovarali na pitanja o procesu osnivanja njihovog poslovanja te o poslovanju općenito. Zadnja, deveta cjelina, navodi zaključak završnoga rada.

2. Poduzetništvo

Postoje brojne definicije pojmova poduzetništva, tako jedna od definicija poduzetništva prema Hisrichu i Brushu navodi da je poduzetništvo proces stvaranja nečega novog i vrijednog kroz posvećivanje vremena i truda, pretpostavljajući popratne financijske, psihičke i društvene rizike, i na kraju primanje nagrada u obliku novčanog i osobnog zadovoljstva i neovisnosti. (Hisrich i Brush,1985,18). Sama riječ „poduzetnik“ odnosno prevedeno na engleski jezik „entrepreneur“ riječ je francuskog podrijetla (fran. „entreprende“), što bi u doslovnom prijevodu značilo „između“ i „uzeti“, što označava osobu koja preuzima rizik između prodavača i kupca, kao i osoba koja poduzima određene radnje pri pokretanju poslovnih pothvata.(Delić et al.,2014,6). Dakle, može se zaključiti da je poduzetništvo proces pokretanja neke inovativne poslovne prilike s ciljem ostvarivanja profita, uz svjesnost postojanja određenih rizika.

Pojam poduzetnik također ima brojne definicije. Poduzetnik je usko vezan uz pojam poslovni čovjek, to je osoba koja uglavnom ima karakteristike vođe, koje mu pomažu u poslovnom smislu. On može imati neke od karakteristika kao što su inovativnost, kreativnost, komunikativnost, upornost, odgovornost, opreznost, marljivost i mnoge druge. Svaki autor ima različite stavove o tome koje su karakteristike potrebne da bi se postalo poduzetnik. U sljedećim tablicama prikazuju se tri različite definicije karakteristika pojma poduzetnika, od tri različita autora.

Slika 1: Karakteristike poduzetnika

KARAKTERISTIKE 1 Potreba za postignućem Predanost i ustrajnost Liderstvo Povezuje stvari u cjelinu Pouzetnička motivacija Ambicioznost Znatiteljja Fokus na uslugu, proizvod,kupca	KARAKTERISTIKE 2 Ustrajnost Predanost Sposobnost vođenja Društvenost Otvorenost uma Planiranje Motivacija Povjerenje	KARAKTERISTIKE 3 Altruizam Hrabrost Mudrost Samostalnost Poštenje Radoholičnost Strpljenje Stvaralaštvo Svrhovitost
--	---	---

Izvor: Izrada autorice prema ured. Bedeković, 2016, 49

Iz tablice se može zaključiti kako svaki autor ima drugačije mišljenje o tome koje su karakteristike poduzetnika, ali se može i vidjeti kako imaju neke zajedničke karakteristike, a to su samouvjerenost, sposobnost preuzimanja rizika, upornost, orijentiranost prilikama i ciljevima, vizionarstvo, preuzimanje inicijative i odgovornost, kreativnost i inovativnost, strast za poslom, proaktivnost, komunikativnost te timski rad.

2.1 Ekonomski razvoj

Poduzetništvo i ekonomski razvoj povezani su zato što svako pokretanje poduzetničkog pothvata utječe na ekonomski i gospodarski razvoj u državi. Kako bi se pratio utjecaj poduzetništva na ekonomiju razvijeno je GEM istraživanje. GEM je skraćenica od Global Entrepreneurship odnosno Globalni monitor poduzetništva predstavlja najveće svjetsko istraživanje utjecaja poduzetništva na ekonomski razvoj, koje je pokrenuto 1999.godine od strane tada najrazvijenijih država svijeta. Hrvatska također svake godine, od 2002.godine, sudjeluje u istraživanju. Prema Bedeković V. istraživanje odgovara na nekoliko pitanja: (ured. Bedeković, 2016, 21)

- Razlikuje li se razina poduzetničke aktivnosti od zemlje do zemlje, a ako da, kolike su te razlike?
- Jesu li razlike u poduzetničkoj aktivnosti povezane s ukupnim ekonomskim rastom neke zemlje?
- O čemu ovise te razlike?

Odgovori na ova pitanja trebala bi pomoći nadležnim tijelima da uvide stanje poduzetničkih aktivnosti u vlastitoj zemlji te ostalim zemljama koje su sudjelovale u istraživanju, te im na taj način pomoći da poboljšaju uvjete vlastite zemlje. GEM istraživanje mjeri poduzetničku aktivnosti kroz određene indikatore u koje spadaju TEA indeks i motivacijski indeks. TEA indeks predstavlja udio odrasle populacije između 18 i 64 godine, koji su pokrenuli poduzetnički pothvat u zadnja tri mjeseca, te onih koji su uključeni u poduzetničke pothvate kraće od 42 mjeseca, a duže od tri mjeseca., odnosno predstavlja udio odrasle populacije koji su poduzetnički aktivni kao poduzetnici početnici ili novi poduzetnici.

Motivacijski indeks predstavlja poduzetnike s obzirom na motive pokretanja poduzetničkih aktivnosti. To mogu biti poduzetnici iz prilike te poduzetnici iz nužde. Poduzetnici iz prilike su oni koji su uvidjeli priliku, a poduzetnici iz nužde su oni koji su iz nužde krenuli u poduzetnički pothvat. Nužda se odnosi na situaciju u kojoj se osoba nalazi, uglavnom se odnosi na to da je ostala bez novaca ili bez posla.

2.2 Planiranje poduzetničkog pothvata

Prvi korak kod planiranja poduzetničkog pothvata predstavlja sama ideja, odnosno zamisao onoga što se želi napraviti. Prema Bedeković V. prije svega treba se odgovoriti na sljedeća ključna pitanja: (ured. Bedeković, 2016, 82)

- Što proizvoditi odnosno koji proizvod ili uslugu prodavati?
- Kome prodavati proizvod ili uslugu- tko će biti kupci/korisnici?
- Kako prodavati proizvod ili uslugu?
- Gdje prodavati proizvod odnosno uslugu?
- Koje će potrebe proizvod ili usluga zadovoljiti kod kupca/korisnika?

Poduzetnički proces predstavlja put od ideje do realizacije poduzetničkog pothvata. Proces se sastoji od nekoliko faza koje pomažu budućem poduzetniku da realizira svoju ideju, te uvidi neke potencijalne pozitivne i negativne strane svoje ideje.

Prema Barringeru B.R. poduzetnički proces sastoji se od četiri faze: (ured. Bedeković, 2016,94)

Faza 1: Odluka da se postane poduzetnik

Faza 2: Razvijanje uspješnih poslovnih ideja

Faza 3: Kretanje od ideje prema poduzetničkoj firmi

Faza 4: Upravljanje i rast poduzetničke firme

Poslovno planiranje je proces prikupljanja informacija, analiziranja tržišta i konkurencije te podrazumijeva sastavljanje poslovnog plana. Poslovni plan predstavlja pisani dokument u kojem se nalaze najvažnije informacije poslovanja koje uključuju buduće ciljeve, planove, dostupna sredstva i slično. Plan koristi poduzetniku, budućim zaposlenicima, upoznaje ih s ciljevima poslovanja te služi potencijalnim investitorima koji bi uložili u pokretanje projekta.

3. Oblici registracije poljoprivredne djelatnost

Kod pokretanja poljoprivrednih gospodarstava treba se odlučiti na jedan od oblika gospodarstava koji postoje. Svaki od oblika ima svoje prednosti i nedostatke stoga treba istražiti i odlučiti koji od oblika bi bio najviše odgovarajući za određenu situaciju.

Najčešće korišteni oblici poljoprivrednih djelatnosti su: (Majstorović, 2017, 2)

- Obrt
- Trgovačko društvo
- Zadruga
- OPG

3.1 Obrt

Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti koju provode fizičke osobe u svrhu stjecanja dobiti od proizvodnje, prometa ili pružanja usluga na tržištu. Prema Zakonu o obrtu obrtnik je fizička osoba koja obavlja jednu ili više gospodarskih djelatnosti u svoje ime i za svoj račun, a pri tome se može koristiti i radom drugih osoba. Obrtnik prihvaća punu odgovornost za obaveze nastale u obavljanju obrta. Prema Zakonu o obrtu, obrti mogu biti slobodni, vezani i povlašteni. Slobodni obrt su oni za koje se ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit kao uvjet, već je potrebno samo ispuniti neke opće uvjete. Vezani obrti kao uvjet traži ispit o stručnoj osposobljenosti, odgovarajuću srednju stručnu spremu te majstorski ispit. Povlašteni obrti su oni koje smiju obavljati samo oni koji imaju dozvolu koju izdaje nadležno ministarstvo ili drugo nadležno tijelo. (Zakon o obrtu, Narodne novine, br. 143/2013)

3.2 Zadruga

Zadruga je dobrovoljno udruženje od minimalno 7 zadrugara, koja se upisuje u sudski registar. Svaki član može biti fizička ili pravna osoba koja posluje po načelu uzajamne pomoći te na taj način ostvaruje osobnu i zajedničku dobit. Svaki član unosi novčani iznos od najmanje 1000 kn, te ne odgovara za obveze zadruga. Neke od prednosti ovakvog načina poslovanja su zajednički nastup na tržištu, niži troškovi te poslovno povezivanje subjekata. (Zakon o zadrugama, Narodne novine, br. 36/1995)

3.3 Trgovačko društvo

Prema definiciji Zakona o trgovačkom društvu, to je pravna osoba čiji su osnivanje i ustroj određeni Zakonom o trgovačkom društvu, koje se može osnovati za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti. Trgovačko društvo može biti javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću. (Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/1993)

Prema Hrvatskoj obrtničkoj komori javno trgovačko društvo je ono u kojemu sudjeluje dvije ili više osoba u svrhu zajedničkog obavljanja djelatnosti, pri čemu svaki član preuzima odgovornost za obaveze te odgovara svom svojom imovinom, te ne može raspolagati svojim udjelom bez suglasnosti drugih članova. Komanditno društvo također predstavlja društvo u kojem sudjeluje dvije ili više osoba u svrhu zajedničkog obavljanja djelatnosti, od kojih najmanje jedna odgovara za obaveze cjelokupnom njegovom imovinom, a najmanje jedna odgovara samo do određenog iznosa. Dioničko društvo je ono u kojem članovi sudjeluju s ulozima koji je podijeljen u dionice, pri čemu svaki član odgovara samo za svoje obaveze ali ne i za obaveze društva. Može sadržavati i samo jednog osnivača. Društvo s ograničenom odgovornošću je ono u kojem se ulaže u temeljne uloge s kojima se sudjeluje u unaprijed ugovorenom temeljnom kapitalu, pri čemu osnivači ne mogu preuzeti više temeljnih uloga pri osnivanju, ali ih mogu dobiti kasnije.

3.4 Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Za svaku nacionalnu ekonomiju posebno su važna obiteljska poduzeća. Međutim, ne postoji jedinstvena definicija kojom bi se na osnovu jasnih kriterija definiralo obiteljsko poduzeće.

Postoje tri osnovna tipa obiteljskih poduzeća, a to su: (Kružić i Buldog, 2012, 36)

- Aktivna obiteljska poduzeća: uključuje članove obitelji koji osobno upravljaju i nadziru poslovanje. Vlasništvo nad poduzećem imaju članovi obitelji koji su zaposleni u poduzeću. Često zapošljavaju radnike koji nisu članovi obitelji.
- Obiteljska poduzeća s odsutnim vlasnikom: u vlasništvu su i pod kontrolom od strane članova obitelji koji nisu zaposleni u poduzeću i ne upravljaju poslovanjem. Poduzeće vode ljudi koji nisu članovi obitelji u ime i za račun obitelji.
- Latentna (pritajena) obiteljska poduzeća: u njima je samo jedan član obitelji, koji je najčešće vlasnik ili zakonski nasljednik, uključen u proces poslovanja. Ostali članovi obitelji se u budućnosti mogu priključiti u poslovanje.

U Republici Hrvatskoj samo je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) jasno pravno definirano kao jedan od oblika obiteljskog poduzetničkog djelovanja. U nastavku će se detaljnije opisati obilježja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Prema definiciji Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske OPG je organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičke osobe koji radi stvaranja dohotka samostalno i trajno obavlja djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji. To je, dakle obiteljsko poduzetništvo koje se temelji na uključenosti članova obitelji u poslovanje. Fizička osoba, odnosno vlasnik OPG-a, koji obavlja poljoprivrednu djelatnost, prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, obveznik je poreza na dohodak ili dobit, te se mora upisati u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Upisnik OPG-ova predstavlja službenu evidenciju u elektroničkom obliku koja sadrži sve informacije o OPG-u, kao što su vlasnik OPG-a, naziv, gdje se gospodarstvo nalazi i slično. Članovi OPG-a mogu postati sve punoljetne fizičke osobe koje su poslovno sposobne te koje su članovi kućanstva ili članovi obitelji.

3.5 Prednosti OPG-a

Svaki oblik poslovanja ima određene prednosti i nedostatke, pa tako i OPG.

Kao prednosti obiteljskog poduzeća najčešće se navode: (Antolović, 2017, 9-10)

- Obiteljska povezanost i zajedništvo
- Odricanje obitelji
- Visoka razine brige za pojedince
- Mogućnost proširenja poslovanja
- Usmjerenje na dugi rok s obzirom da se u obitelji ostaje dugo, ako ne i trajno
- Naglašavanje kvalitete kako bi se sačuvala tradicija vođenja brige o pruženim vrijednostima kupcu
- Motiviranje članova obitelji
- Vođenje usmjereno dugoročnijim interesima
- Educiranje djece postojeće generacije članova

Osim navedenih prednosti, postoje i prednosti u obliku resursa, a njih se svrstava u četiri osnovne skupine resursa koje pozitivno utječu na poslovanje. Kako navode Kružić i Buldog, četiri osnovne grupe resursa su; (Kružić, Buldog, 2012, 41)

- Financijski resursi- svaki član obitelji može uložiti svoje novčane resurse u poslovanje, kako bi se mogli postići željeni ciljevi. Postoje i određene pogodnosti za dizanje kredita, pri čemu svaki član obitelji mogu biti jamci za kredit , te davati zajedničku imovinu pod hipoteku.
- Ljudski potencijali- samim time što su u poslovanje uključeni članovi obitelji postoji određeno povjerenje u poslovanju, postoji povezanost članova, zajednički se rješavaju određeni zadaci, postoji zajednička vizija i želja za uspjehom, te se na taj način olakšava poslovanje.

- Organizacijski resursi- podržana su od poslovnog i obiteljskog podsustava, čime se nastoji unaprijediti i kontrolirati organizacija poslovanja te grupno ponašanje članova obitelji. Zaposlenici koji nisu članovi obitelji, a rade u poduzeću u kojem su članovi obitelji organizirani i lojalni, pratit će njihov primjer, te se samim time povećava vjerojatnost uspjeha poduzeća.
- Resursi uvaženosti i dobrog glasa- u današnje vrijeme obiteljsko ime ima veliku vrijednost, ono može podizati reputaciju samog poslovanja.

3.6 Nedostatci OPG-a

Pored ovih pozitivnih strana obiteljskog poslovanja, s druge strane, obiteljske tenzije i konflikti mogu predstavljati određene smetnje u poslovanju, te takva poslovanja ne mogu napredovati.

Ograničenja koja su mogu pojaviti: (Antolović, 2017, 12)

- Obiteljske tenzije
- Konflikti
- Preklapanje uloga članova obitelji, izvršitelji, menadžeri, vlasnici
- Povezanost članova bazirana na krvnom srodstvu, a ne na stručnim osobinama
- Mogućnost bankrota cijele obitelji
- Nemogućnost odvajanja privatnog od poslovnog.

Nedostatak OPG-a je i teško dostupan kredit kojeg je i teško otplatiti. Postoje brojne banke koje daju poljoprivredne kredite, ali takvi krediti uglavnom nisu isplativi, jer ih je teško otplatiti, a ne može se unaprijed znati hoće li OPG dobro poslovati te hoće li biti profitabilan.

Teško je i pronaći odgovarajuće zaposlenike. U Hrvatskoj nema previše mladih koji se odluče školovati u tom smjeru, a ako i odluče to je uglavnom iz razloga što imaju nekakvo obiteljsko gospodarstvo te žele ispoštovati obiteljsku tradiciju. Mladi se uglavnom žele preseliti sa sela u grad tako da je teško motivirati mlade poljoprivrednike. Sezonski radnici imaju male plaće u Hrvatskoj stoga im se više isplati otići raditi u inozemstvo. Tu opet nastaje problem pronalaska adekvatnih sezonskih radnika.

Još jedan od problema OPG-a je promocija proizvoda te konkurencija. U Hrvatskoj postoje brojni OPG-ovi stoga je potrebno prvo se istaknuti u društvu te privući kupce. Troškovi promocije jako su veliki te neki OPG-ovi nemaju financijskih sredstava za promociju te teško dolaze do novih potrošača. Potrošači na OPG-u su uglavnom uvijek isti kupci, koji su već upoznati s radom OPG-a te su zadovoljni proizvodima, stoga se stalno vraćaju kupovati. Iz tog razloga potrebno je dosta vremena za pronalaženje stalnih kupaca

4 Procedura otvaranja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG-a)

Prije samog postupka otvaranja OPG-a treba se proučiti dokumentacija koja je potrebna te se trebaju obaviti svi koraci koji po zakonu moraju biti obavljeni. Za početak djelatnosti nije potreban temeljni kapital niti je potrebna stručna sprema, ali odgovarajuća stručna sprema jednog od članova potrebna je ukoliko se traže financijska sredstva. Jedan od osnovnih uvjeta za obavljanje djelatnosti je posjedovanje vlastitih proizvodnih resursa koji mogu biti zemljišta, nasadi, posjedovanje životinja, skladišta, prostorije za proizvodnju i preradu i slično.

Za početak poduzimanja ovog poduzetničkog pothvata potrebno je odrediti neke osnovne informacije o OPG-u, a to su odabir organizacijskog oblika, odabir statusa OPG-a, odabir naziva i sjedišta, a zatim se poduzimaju pravni koraci. U nastavku su navedeni svi koraci koji su potrebni za otvaranje OPG-a.

4.1 Odabir organizacijskog oblika OPG-a

Vlasnik treba odabrati koji organizacijski oblik želi otvoriti, u ovom slučaju to se odnosi na OPG, ali osim njega postoje još neki oblici.

Organizacijski oblici koji se bave poljoprivredom mogu biti: (Zakon o poljoprivredi, Narodne novine, br.118/2018)

- Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo- predstavlja poslovanje za stvaranje dobiti
- Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo- poslovanje za osobne potrebe
- Obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti
- Trgovačko društvo ili zadruga registrirane za obavljanje poljoprivredne djelatnosti
- Drugi zakonom dopušteni oblici.

4.2 Odabir statusa OPG-a

Statusom se određuje područje djelatnosti gospodarstva, a statusi koji se prema Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske mogu odabrati su:

- OPG za proizvodnju koji obavlja gospodarsku djelatnost poljoprivrede obradom zemljišta, uzgojem bilja i/ili držanjem i uzgojem stoke,
- OPG za proizvodnju i preradu koji obavlja gospodarske djelatnosti poljoprivrede obradom zemljišta, uzgojem bilja i/ili držanjem stoke te pruža s poljoprivredom vezane dopunske djelatnosti proizvodnje vlastitih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda temeljem ispunjavanja uvjeta za dopunske djelatnosti OPG-a,
- OPG za proizvodnju i usluge koji obavlja gospodarske djelatnosti poljoprivrede obradom zemljišta, uzgojem bilja i/ili držanjem stoke te pruža uslužne dopunske djelatnosti u poljoprivredi i izvan nje temeljem ispunjavanja uvjeta za dopunske djelatnosti OPG-a ili
- OPG za proizvodnju, preradu i usluge koji obavlja gospodarske djelatnosti poljoprivrede obradom zemljišta, uzgojem bilja i/ili držanjem stoke te pruža s poljoprivredom vezane dopunske djelatnosti proizvodnje vlastitih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i pruža uslužne dopunske djelatnosti u poljoprivredi i izvan nje temeljem ispunjavanja uvjeta za obavljanje dopunske djelatnosti OPG-a.

4.3 Naziv i sjedište OPG-a

Naziv OPG-a je ime pod kojim se posluje, upisuje se u Registar, a sastoji se od imena poslovanja, imena i prezimena nositelja poslovanja, te sjedišta poslovanja. Naziv se mora jasno vidjeti na objektu poslovanja, te ukoliko dođe do prestanka rada, taj naziv se mora ukloniti. Sjedište OPG-a se također upisuje u Registar te ono predstavlja adresu na kojoj se nalazi i na kojoj OPG posluje. Ono se određuje prema mjestu boravišta nositelja OPG-a. (Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, Narodne novine, br. 29/2018)

4.4 Pravna procedura

U nastavku će biti opisani propisani koraci prilikom registracije obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG): (<http://www.ra-igra.hr/kako-osnovati-opg/>)

1. Otvaranje žiro računa koji glasi na nositelja OPG-a

Nositelj OPG-a je fizička, punoljetna osoba, član OPG-a koji je izabran kao nositelj prava i obaveza OPG-a, predstavlja odgovornu osobu koja upravlja poslovanjem.

2. Podnijeti Zahtjev za upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

Zahtjev podnosi nositelj OPG-a, a podnosi ga nadležnom tijelu, Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Agencija za plaćanja obavlja poslove vezane za upis u Upisnik OPG-ova, objave iz Upisnika, promjeni članova, sjedišta i proizvodnih jedinica. Zahtjev je obrazac koji se sastoji od propisanih priloga i dokaza o koje služe za evidentiranje podataka o OPG-u.

Prema ministarstvu poljoprivrede RH dokumenti koji su potrebni za upis su:

- preslika osobne iskaznice nositelja/privremenog nositelja OPG-a
- preslike osobnih iskaznica članova OPG-a
- izjava članova OPG-a o odabiru nositelja
- potvrda obveznika PDV-a/poreza na dohodak/poreza na dobit
- dokaz o razvrstavanju poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti
- preslika ugovora o otvaranju žiro-računa nositelja
- obavijest Financijske agencije (FINA) uplatitelju o otvaranju zaštićenog računa
- posjedovni list vlasnika i ovlaštenika svih prijavljenih katastarskih čestica (ako postoji)
- izvadak iz katastra
- preslika ugovora o zakupu/plodouživanju/koncesiji
- ortački ugovor (dostavlja zajednički OPG)
- dokaz/izjava o posjedovanju i korištenju poljoprivredne mehanizacije
- dokaz o lokaciji izdvojenih pogona/proizvodnih jedinica
- dokaz o posjedovanju propisane dokumentacije za obavljanje dopunske djelatnosti

- preslika dokumenata o svim postojećim upisima OPG-a (ako postoje upisi)
 - 70 kn državnih biljega
3. Prijava u poreznoj upravi- u registar poreznih obveznika
- Obveznik poreza na dohodak postaje se ukoliko je ukupni godišnji dohodak veći od 80 500 kn
4. Izrada pečata u trenutku upisa u Registar poreznih obveznika
 5. Prijava na mirovinsko osiguranje
 6. Prijava na obvezno osiguranje

Nakon što su provedeni svi koraci, te ukoliko je sve u redu, Agencija za plaćanje u poljoprivredi izdaje Rješenje o upisu u Upisnik pri čemu se dobiva jedinstveni matični identifikacijski broj, a nositelj i članovi dobivaju iskaznicu koja vrijedi uz osobnu iskaznicu.

5 Izvori financijskih sredstava obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG)

Za svakog poduzetnika, pa tako i poljoprivrednog, veliki je izazov osigurati potrebna financijska sredstva. U nastavku su navedeni mogući izvori financijskih sredstava. Treba istaknuti da postoje i brojne mjere financijske potpore za mlade i već postojeće poduzetnike u poljoprivredi. Ta financijska sredstva uvelike mogu pomoći OPG-ovima.

5.1 Osobna sredstva

U samom početku poslovanja poljoprivrednici uglavnom raspolažu s vlastitim novčanim sredstvima koja se sastoje od osobne uštedevine, ili nekakvog obiteljskog nasljedstva koje i predstavlja priliku za početak poslovanja, ali često osobna sredstva nisu dovoljna te se počinju tražiti nekakvi drugi oblici i mogućnosti financiranja kako bi se poslovanje olakšalo.

5.2 Krediti

Brojne banke nude mogućnosti dugoročnih i kratkoročnih poljoprivrednih kredita koje poduzetnik podiže te vraća uz određenu kamatnu stopu u dogovorenom roku otplate. Hrvatska poštanska banka (HPB) nudi mogućnost dugoročnih poljoprivrednih kredita koji mogu služiti za kupnju poljoprivrednog zemljišta, za podizanje nasada, kupnju opreme, strojeva, poslovnih i drugih objekata, za zatvaranje ranije otvorenih poljoprivrednih kredita, kupnju stada, i drugih ulaganja u poljoprivredu. Rok otplate je do 10 godina, a iznos koji se može dobiti je od 50.000 kn, te se taj kredit može iskoristiti u roku jedne godine. Osim dugoročnog kredita HPB nudi i mogućnosti kratkoročnih poljoprivrednih kredita koji se može iskoristiti za nabavu sirovina i materijala, podmirenje dugova te slične kratkoročne potrebe u poljoprivredi. Rok otplate je unutar jedne godine, a može se dobiti od 10.000 kn. (<https://www.hpb.hr/hr/financiranje-1546/1546>)

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) nudi kreditne programe koji su usmjereni na poticanje i razvoj poljoprivredne proizvodnje. Krediti se mogu odnositi na pripremu poljoprivredne proizvodnje, to su obrtna sredstva, te u osnovna sredstva poput opreme, građevinskih objekata, nasada, stada i slično, ona predstavljaju investicije privatnog sektora. Krediti za obrtna sredstva su namjenjeni financiranju nabave sirovina, poluproizvoda, podmirenju obveza prema dobavljaču, za troškove radne snage te za ostale troškove poslovanja. Krediti koji se mogu dobiti iznose preko 100.000 kn. Rokovi otplate ovise o vrsti kredita koji se uzima. Investicije privatnog sektora odnose se na ulaganja u osnovna sredstva koja mogu uključivati materijalnu i nematerijalnu imovinu, a namjenjen je za unaprijeđenje poslovanja. Krediti mogu iznositi preko 200.000 kn, a iznos ovisi o kreditnoj sposobnosti korisnika. Rok otplate kredita ovisi o namjeni ulaganja, može biti do 14 godina, a iznimno do 15 godina za podizanje ili obnavljanje trajnih nasada, te 17 godina za ulaganja u turizam. (<https://www.hbor.hr/tema/poljoprivreda/>)

5.3 Državne potpore

Državna potpora predstavlja dodjelu pojedinačne državne potpore jednom ili više korisnika državne potpore. Prema Zakonu o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju državna potpora obuhvaća izravna plaćanja, mjere ruralnog razvoja i mjere posebne potpore poljoprivredi. Izravna plaćanja predstavljaju plaćanja poljoprivrednim gospodarstvima za obavljanje poljoprivrednih aktivnosti radi potpore dohotku. Odnose se na osnovna plaćanja po poljoprivrednoj površini poput livada, pašnjaka te ostalih zemljišta, te proizvodna plaćanja u biljnoj proizvodnji ili stočarstvu. Mjere ruralnog razvoja predstavljaju mjere za unapređenje konkurentnosti poljoprivrednog sektora mjere za očuvanje i unapređenje okoliša i krajobraza te mjere za poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i diverzifikaciju ruralnih gospodarskih djelatnosti. Posebna potpora poljoprivredi obuhvaća : (Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, Narodne novine, br. 92/2010)

1. Mjere za upravljanje rizicima i kriznim situacijama kroz:
 - potporu za nadoknadu šteta poljoprivrednoj proizvodnji ili na sredstvima za poljoprivrednu proizvodnju
 - potporu za zatvaranje proizvodnih, prerađivačkih i marketinških kapaciteta,
 - potporu za spašavanje i restrukturiranje poljoprivrednih gospodarstava u teškoćama.
2. Mjere za održanje i poboljšanje genetske kvalitete u stočarstvu kroz:
 - potporu stočarskom sektoru za poboljšanje genetske kvalitete.
3. Mjere za tehničku pomoć proizvođačkim organizacijama kroz:
 - potporu za pružanje tehničke pomoći poljoprivrednicima preko proizvođačkih organizacija.
4. Ostale mjere:
 - potporu za zapošljavanje,
 - potporu za istraživanje i razvoj,
 - horizontalne instrumente potpore koji se primjenjuju i na poljoprivredni sektor,
 - potporu za oglašavanje poljoprivredne proizvodnje.

Korisnici ovakvih potpora su poljoprivredna gospodarstva koja su upisana u Upisnik poljoprivrednika te ispunjavaju uvijete koje su propisani Zakonom.

5.4 Bespovratna sredstva za poljoprivredu

Bespovratna sredstva za poljoprivrednike usmjerena su na podizanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede čiji je cilj poticanje na povećanje proizvodnje i zaposlenosti. Mladi poduzetnici, do 41 godine, mogu dobiti do 70% ulaganja bespovratno, a stariji, do 50%. Može se dobiti od 5.000 do 1.000.000 eura. Sredstva se mogu dobiti za ulaganje ili opremanje objekata za životinje, prostora za uzgoj, objekata za skladištenje, hlađenje, preradu i drugih objekata, za kupovinu novih sustava za navodnjavanje, kupnju nove opreme, mehanizacije, podizanje nasada te uređenje zemljišta.

Kako bi primili ova sredstva gospodarstva moraju biti upisana u Upisnik poljoprivrednika najmanje godinu dana, imati najmanje jednu stalno zaposlenu osobu, ekonomska veličina mora biti najmanje 6.000 eura za proizvodnju voća i povrća te 8.000 eura za ostale proizvodnje. (<https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/487-bespovratna-sredstva-za-poljoprivredu-podmjera-4-1>)

5.5 Potpora za mala poljoprivredna gospodarstva

Za potporu za mala poljoprivredna gospodarstva prema Ministarstvu poljoprivrede, mogu se prijaviti mala poljoprivredna gospodarstva ekonomske veličine između 2.000 i 7.999 eura. Ekonomska veličina se računa pomoću FADN kalkulatora, ovisi o površini te kulturama biljne proizvodnje ili broju grla i pčelinjih zajednica, ovisno čime se gospodarstvo bavi. Gospodarstva moraju biti upisana u Upisnik poljoprivrednika. Ovom potporom može se kupiti oprema, mehanizacija i strojevi, kupovina zemljišta, podizanje nasada, kupovina životinja, prostora i objekata, uređenje poljoprivrednog zemljišta. Potpora iznosi 15.000 eura bespovratno po projektu, a od korisnika ne traže vlastito ulaganje. Potpora se isplaćuje u dvije rate, prva rata se isplaćuje nakon odobrenja projekta, a druga nakon završetka projekta. Korisnici koji su ostvarili pravo na potporu moraju se baviti poljoprivredom najmanje pet godina nakon isplate potpore, moraju se koristiti sredstvima nabavljena bespovratnim potporama, moraju ostati članovi gospodarstva te zadržati ekonomsku veličinu gospodarstva. (<https://intermediaprojekt.hr/mjera-6-3-1-potpورا-za-mala-poljoprivredna-gospodarstva/>)

5.6 Potpora mladim poljoprivrednicima

Cilj ove potpore je da se pokuša zadržati mlade ljude na ruralnim područjima, odnosno potaknuti ih da se presele iz gradova na ruralna područja kako bi se obnovila demografska slika opustošenih ruralnih područja u Republici Hrvatskoj. Potporu mogu ostvariti korisnici u dobi između 18 i 40 godina, koji imaju određena znanja i vještine iz poljoprivrede te koji su po prvi put nositelji poljoprivrednog gospodarstva, a ne duže od godinu dana tijekom podnošenja zahtjeva za potporu. Gospodarstvo mora imati ekonomsku veličinu od 8.000 do 49.999 eura. Sredstva se mogu koristiti za kupovinu domaćih životinja, bilja, sadnog materijala, kupovinu objekata za proizvodnju i preradu, podizanje nasada, uređenje zemljišta, kupovinu zemljišta, opremanje mehanizacijom i potrebnom opremom te promidžbu proizvoda. Potpora se odnosi na 100% ukupnih troškova a iznosi 50.000 eura po osobi.

(<https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/1061-objavljen-nacrt-natjecaja-za-mjeru-6-1-1-potpore-mladim-poljoprivrednicima>)

5.7 IAKS mjere

IAKS predstavlja integrirani administrativni i kontrolni sustav. Ono je glavni element koji upravlja sustavom plaćanja poljoprivrednicima. IAKS mjere odnose se na mogućnost financiranja poljoprivrednika u određenim segmentima.

Prema Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju IAKS mjere uključuju:

- Mjeru 10- Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene
- Mjeru 11- Ekološki uzgoj
- Mjeru 13- Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima
- Mjera 14 - Dobrobit životinja

Cilj Mjere 10 je da se potakne poljoprivrednike da poboljšaju i zaštite okoliš na svom gospodarstvu, s obzirom na to da se koriste najvažnijim resursima, a to su voda, zrak i tlo. Nepravilnim postupanjima mogu negativno utjecati na okoliš i živi svijet, zagađuju okoliš, zrak te mogu uzrokovati izumiranje brojnih biljnih i životinjskih vrsta. Ova mjera nudi mogućnosti da ukoliko se korisnik drži određenih praksi te metoda uzgoja, plaćaju mu se svi povećani troškovi i eventualni gubitci koji bi se mogli dogoditi u odnosu na njihovu uobičajenu proizvodnju. Mjera se odnosi na zatravljivanje trajnih nasada, obradu tla, mjere za zaštitu kosca, leptira, postavljanje poljskih traka, održavanje suhozida, živica, ekstenzivnih maslinika, voćnjaka, primjenu ekoloških gnojiva, stajskog gnoja i uništavanje korova. (<https://www.apprrr.hr/mjera-10-poljoprivreda-okolis-i-klimatske-promjene/>)

Cilj Mjere 11 je da se potakne nove poljoprivrednike na ekološki uzgoj, te da se one korisnike koji već uzgajaju ekološki potakne da nastave sa svojim radom. Ekološka proizvodnja korisnija je za okoliš te ne gradira okoliš u odnosu na konvencionalnu proizvodnju. Korisnici mogu biti svi aktivni poljoprivrednici čije je gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednika. Potpora za one koji prelaze na ekološku proizvodnju iznosi 347, 78 EUR/ha za oranice, 576,94 EUR/ha za povrće, 309, 94 EUR/ha za trajne travnjake te za višegodišnje nasade od 460 do 860 eura. Potpora za održavanje prakse ekološkog uzgoja iznosi 289, 82 EUR/ha za oranice, 480 EUR/ha za povrće, 258,28 EUR/ha za trajne travnjake te za trajne nasade od 380 do 725 eura.

(<https://www.apprrr.hr/mjera-11-ekoloski-uzgoj/>)

Mjera 13 je usmjerena na ona područja Hrvatske koja imaju nepovoljne vremenske uvijete ali i nepovoljne karakteristike tla. Ta područja su uglavnom ona koja su udaljenija od velikih gradova te prevladava starije stanovništvo, jedini izvor zarade im predstavlja poljoprivreda, a zbog nepovoljnih uvjeta profit je često minimalan. Odnosi se na plaćanja u gorsko planinskim područjima, u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima te s posebnim ograničenjima. (<https://www.apprrr.hr/mjera-13-placanja-podrucjima-s-prirodnim-ogranicenjima-ili-ostalim-posebnim-ogranicenjima/>)

Mjera 14 dodjeljuje se korisnicima koji prihvate određene uvijete, zahtjeve i obveze vezane za uzgoj domaćih životinja. Ova mjera je vrlo zahtjevna stoga korisnici moraju završiti određenu izobrazbu iz područja dobrobiti životinja. (<https://www.aprrr.hr/mjera-14-dobrobit-zivotinja/>)

6 Online prodaja poljoprivrednih proizvoda

U doba tehnologije i razvoja interneta online kupovina proizvoda postaje sve popularnija. Preko interneta se mogu kupiti različite vrste proizvoda, od automobila, odjeće, obuće, pa čak i poljoprivredni proizvodi. U doba pandemije, kada nije bio dozvoljen fizički kontakt, online prodaja svojih domaćih proizvoda bio je jedini izvor zarade za neke proizvođače.

6.1. Web-tržnica

Projekt Domaća web-tržnica pokrenut je od strane Operativnog programa IPA Slovenija-Hrvatska 2007.-2013 u svrhu omogućavanja prodaje i promocije domaćih proizvoda lokalnih proizvođača s područja Istre. Mala i srednja gospodarstva proizvode male količine proizvoda te nemaju dovoljne količine proizvoda kako bi privukli neke veletrgovce s kojima bi mogli surađivati, stoga im je web-tržnica idealno mjesto gdje mogu prodavati svoje proizvode široj publici. Na web-tržnici pravo na prodaju imaju sva poljoprivredna gospodarstva koja su upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, moraju imati računalo ili mobilni uređaj na kojemu imaju preuzetu aplikaciju Web tržnice kako bi mogli primiti obavijesti o narudžbama, te se moraju pridržavati određenih pravila i zakona koje im se kažu prilikom registracije u Web-tržnicu. Kupci na stranici Web-tržnice imaju široki spektar proizvoda koji uključuju svježe voće, povrće, vino, mliječni proizvodi, med, čajevi, grožđe, sirupovi i sokovi, konzervirani proizvodi, ulje, meso, jaja, kozmetiku, eterična ulja, cvijeće i presadnice te ratarske proizvode. Na Web-tržnici imaju mogućnost odabira grupe proizvoda, vrste proizvoda te lokaciju kako bi suzili proizvode koje traže. Na stranici se nalaze upute za proizvođače te kupce u slučaju da netko nije siguran na koji način web-tržnica funkcionira. Kada se odabere određeni proizvod prikaže se cijena proizvoda, za što sve proizvod može koristiti te se prikaže kratki opis proizvođača, a kada se klikne na proizvođača prikažu se kontakt podaci te lokacija proizvođača kako bi se lakše povezali s kupcima.

Slika 2: Prikaz tražilice na Web-tržnici

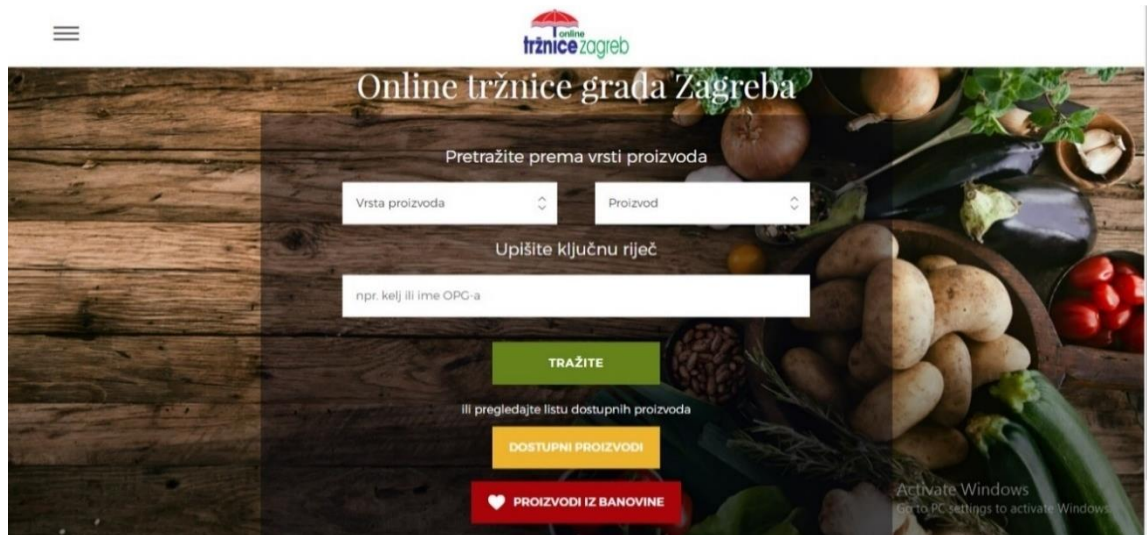

Izvor: <https://www.trznica-trg.eu/proizvodi> (preuzeto 7.06.2022)

6.2. Online tržnice

Projekt Online tržnice proveden je u gradu Zagrebu zbog pandemije, jer su tržnice grada Zagreba bile zatvorene te su smislili način kako da zaštite svoje lokalne proizvođače. Cilj je omogućiti spajanje kupaca s proizvođačima. Na stranici su dostupni razni proizvodi; voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi, meso i suhomesnati proizvodi, riba, tjestenina, jaja, vino i likeri, razni sokovi i pjenušci, kruh, ulje, sjemenke, med, namazi, razni začini čajevi, cvijeće i sadnice te brojni drugi proizvodi. Na stranici se može odabrati proizvod ili proizvođač. Kada se odabere proizvod, odmah pored dostupnih proizvoda se prikaže cijena, proizvođač te zona dostave. Ukoliko se odabere proizvođač, klikom na njega pojave se svi dostupni proizvodi tog proizvođača koji se mogu naručiti.

Slika 3: Prikaz tražilice na Online tržnici

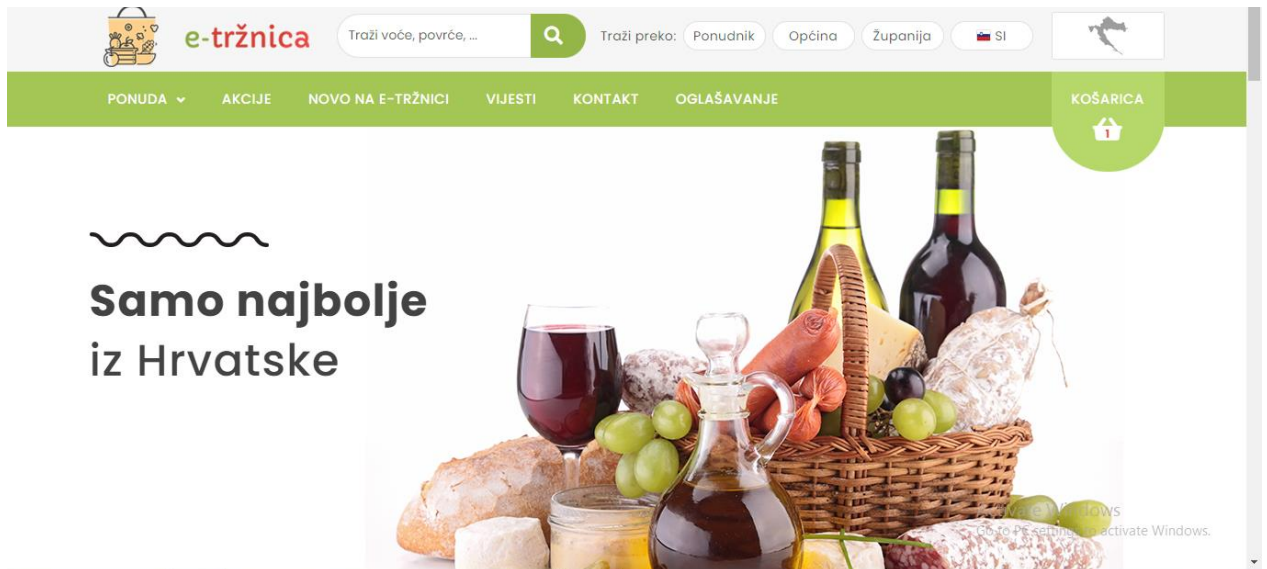

Izvor: <https://online.trznice-zg.hr/> (preuzeto 07.06.2022)

6.3. E-tržnica

E-tržnica predstavlja online trgovinu domaćih proizvoda koji uključuju brašno, kruh, tjesteninu, čajeve, ekološke proizvode, kozmetiku, med, meso, svježe voće, povrće i brojne druge. Na E-tržnici prodaju se proizvodi iz Bjelovarsko-bilogorske, Dubrovačko-neretvanske, Ličko-senjske, Splitsko-dalmatinske, Zagrebačke županije te Grada Zagreba. Odabirom na proizvod prikazuje se cijena te proizvođač.

Slika 4: Prikaz tražilice na E-tržnici

Izvor: <https://www.e-trznica.hr/> (preuzeto 07.06.2022)

7. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG) u Hrvatskoj

U Hrvatskoj postoje brojni OPG-ovi te upravo oni predstavljaju način na koji se nastoji očuvati održivi razvoj poljoprivrede. Oni su najbrojniji oblik poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj. U nastavku se nalaze tablice koje prokazuju broj i stanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Tablica 1: Broj OPG-ova u Hrvatskoj u periodu 2016.-2021. godine

Godina	Broj OPG-ova u Republici Hrvatskoj
2016.	165 167
2017.	159 191
2018.	162 248
2019.	162 966
2020.	154 679
2021.	140 874

Izvor: Izrada autora prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)

Iz navedene tablice može se vidjeti kako broj OPG-ova kroz godine varira, a u periodu od 2019. do 2021. godine broj se smanjio za 13 %. Može se pretpostaviti da je na taj broj utjecala i pandemija COVID 19.

Tablica 2: Broj OPG-ova po županijama u Republici Hrvatskoj

Županija/Grad/Naselje	Broj OPG- ova
Bjelovarsko-bilogorska	9.490
Brodsko-posavska	5.920
Dubrovačko-neretvanska	7.580
Grad Zagreb	4.781
Istarska	5.616
Karlovačka	5.010
Koprivničko-križevačka	8.345
Krapinsko-zagorska	7.017
Ličko-senjska	3.938
Međimurska	3.724
Osječko-baranjska	10.430
Požeško-slavonska	3.619
Primorsko-goranska	3.083
Sisačko-moslavačka	7.844
Splitsko-dalmatinska	12.372
Šibensko-kninska	3.949
Varaždinska	6.053
Virovitičko-podravska	5.842
Vukovarsko-srijemska	6.287
Zadarska	7.477
Zagrebačka	12.497

Izvor: Izrada autora prema podacima APPRRR

Iz tablice se može vidjeti kako se najveći broj registriranih OPG-ova, čak 12 497 nalazi u Zagrebačkoj županiji. Zatim u Splitsko- dalmatinskoj županiji te Osječko- baranjskoj, a najmanje registriranih OPG-ova, točnije 3083, nalazi se u Primorsko-goranskoj županiji. Najviše registriranih OPG-ova smješteno je na području kontinentalne Hrvatske, te se može pretpostaviti da je to zato što je Primorska Hrvatska usmjerenija na turizam te ugostiteljstvo, nego na ruralni turizam. Izuzetak je Splitsko-dalmatinska županija koja spada u Primorsku Hrvatsku, te bez obzira na mogućnosti razvoja turizma spadaju među najrazvijenije županije prema OPG-ovima u Hrvatskoj.

8. Rezultati istraživanja stavova vlasnika OPG-a

U svrhu ovog završnog rada provedeno je istraživanje na OPG-ovima gdje je vlasnicima OPG-ova postavljeno 10 pitanja o njihovom poslovanju. U istraživanju je sudjelovalo 6 vlasnika OPG-ova. U nastavku se nalaze opisi OPG-ova koji su sudjelovali u istraživanju te njihovi odgovori na postavljena pitanja.

8.1. OPG Ružić

OPG Ružić je obiteljsko gospodarstvo u vlasništvu obitelji Ružić koje se nalazi u mjestu Klokočevik, to je naseljeno mjesto općine Garčin u Brodskoj-posavskoj županiji, koje se bavi uzgojem voćaka. Obitelj kaže da je to područje savršeno za uzgoj voćaka. OPG se nalazi na površini od 12 hektara, gdje uzgajaju kruške, marelice, šljive, a najviše jabuke. Nasadi jabuka se nalaze na M9 podlozi koje omogućavaju kvalitetu plodova te zaštitu tla. Marelice, šljive i kruške uzgajaju u manjoj količini za lokalnu prodaju. Proizvode 7 sorti od svake voćke, a svaka sorta se razlikuje okusom. U sklopu svoje web stranice imaju mogućnost online kupovine proizvoda te dostave na kućna vrata. Sezonski prodaju voće na štandovima, koji otvaraju svaku jesen, s novom berbom jabuka. U nastavku su navedene informacije koje su dobivene razgovorom s vlasnikom Matejem Ružićem.

Na ideju pokretanja poslovanja OPG-a došao je vlasnikov otac prije 30 godina iz ljubavi prema poljoprivredi te zbog mogućnosti samozapošljavanja, te se posao prenosio s generacije na generaciju. Na pitanje o samom procesu otvaranja OPG-a vlasnik nije znao odgovoriti jer je to sve obavio njegov otac, ali po pričama njegova oca smatra da to nije bilo previše komplicirano. Zaposlenici su svi članovi obitelji te imaju dodatna tri stalno zaposlena radnika. Obiteljski konflikti se rješavaju razgovorom i strpljenjem. Svaki član obitelji obavlja određeni dio posla, ali kao i u svakoj drugom malom poduzeću, svi obavljaju sve. Vlasnik kaže da imaju jako puno posla, te se svakodnevno suočavaju s određenim problemima i izazovima koje rješavaju napornim radom i stalnim učenjem. Cijela situacija s pandemijom COVID 19, kaže vlasnik, nije utjecala na njihovo poslovanje niti pozitivno niti negativno.

Na pitanje isplati li se voditi ovakav posao vlasnik je odgovorio da se u 70% slučajeva isplati, uz određeni napor i odricanja. Budućim OPG-ovcima predlaže da budu vrijedni, ali prije svega pametni u poslu.

Slika 5: Različite sorte jabuka iz prodaje OPG-a Ružić

Izvor: <https://plac.upoznajmo.hr/opg-ruzic/> (preuzeto 06.06.2022)

8.2. OPG Jasminka Gršković

OPG Jasminka Gršković je gospodarstvo koje se bavi proizvodnjom vina, maslinovog ulja te izradom proizvoda odnosno suvenira od krčke vune. OPG se nalazi na otoku Krku. Bio je jedan od kandidata otoka Krka za nagradu Suncokret ove godine. Gospodarstvo je proizvelo svoj brend pod nazivom Blue Sheep. Brend je osmišljen iz razloga što se u današnje vrijeme ovčja vuna ne iskorištava već ju se baca, vlasnica Jasminka je odlučila poduzeti određene mjere po pitanju toga te se okušati u proizvodnju suvenira od vune.

Na ideju osnivanja OPG-a došla je vlasnica Jasminka Gršković sa svojim suprugom Josipom, koja je uzela maslinike u najam te se u dogovoru s ostatkom obitelji odlučila otvoriti OPG. Suprug je diplomirani inženjer Agronomskog fakulteta što im je uvelike pomoglo u donošenju odluke o otvaranju. OPG je pokrenut 2002. godine. Vlasnica kaže da je sam proces otvaranja OPG-a bio vrlo jednostavan, nije imala nikakvih problema. Sam dogovor, odnosno sastanak, u APPRRR-u trajao je jedan sat te je nakon toga sve bilo dogovoreno. OPG prima financijska sredstva za žute ploče koje se koriste za zaštitu od štetnika poput maslinove muhe.

Ta dodatna financijska sredstva su im vrlo korisna. Jedno od ulaganja koje su im ta novčana sredstva omogućila je tresaćica koja im uvelike pomaže u poslovanju. Svi zaposlenici gospodarstva su članovi obitelji, imaju četvero djece koja im pomažu u poslovanju. Konflikti u poslovanju su uvijek prisutni, ali ih rješavaju vještinama pregovaranja. Što se tiče organizacije posla, svaki član obitelji ima svoje zaduženje. Problemi i izazovi u poslovanju su uvijek prisutni, ali ih uspješno rješavaju. OPG ima puno posla, a najviše kada je berba i čišćenje maslinika. Situacija s pandemijom je utjecala na poslovanje gospodarstva te su se odlučili na online prodaju svojih proizvoda, koja im je omogućila normalan nastavak poslovanja unatoč pandemiji. Web stranica preko koje prodaju svoje proizvode zove se „opgtohoraj“ na kojoj se mogu kupovati njihovi proizvodi poput maslinov ulja te domaćeg vina, ali i proizvodi njihova brenda Blue Sheep od kojih su najpoznatiji loptice za sušilicu, difuzori za auto te loptice s mirisom lavande. Loptice su vrlo korisne jer vuna upija vodu i vlagu stoga se smanjuje vrijeme sušenja robe. OPG nudi i usluge radionice za posjetitelje koji žele naučiti raditi s vunom. Vlasnica smatra da se isplati voditi ovakav posao, a budućim OPG-ovcima savjetuje da budu ustrajni te da rade ono što vole jer jedino na taj način nikada neće imati problema s prodajom.

Slika 6: Blue Sheep loptica za sušilicu

Izvor; <https://www.tz-krk.hr/it/jasminka-grskovic> (08.06.2022)

8.3. OPG Robert Kos

OPG Robert Kos je obiteljsko gospodarstvo koje se bavi uzgojem pčela. Vlasnik OPG-a Robert Kos 2007.godine prvo je otvorio obrt a tek kasnije OPG. Završio je školu za pčelara te pčelara mentora. OPG ima oko 300 pčelinjih zajednica koje tijekom ispaše sele kroz cijelu Primorsko goransku županiju, vinograd te mali voćnjak sa sadnicama smokve Neke od vrsta meda koje proizvode su kadulja, bagrem, marun, meduni šuma crnogorica, bjelogorica te primorski marun. Osim meda proizvode i matičnu mliječ, propolis, pelud te pčelinji vosak. Specijalni proizvodi koji također imaju u ponudi ima naziv „bombica“ i „medolata“. „Bombica“ predstavlja mješavinu više vrsta meda, propolisa, matične mliječi i peluda, a „medolata“ mješavinu krem meda, lješnjaka i sirovog kakaa u prahu. Proizvode i likere od meda, medice, rakije od meda te medeno vino. OPG Robert Kos je jedan od OPG-ova koji se nalaze u katalogu Primorsko goranske županije Kašetica

Vlasnikov otac imao je pčele kao hobi te je od njega nasljedio strast prema pčelama, te se odlučio baviti pčelarstvom. Sam proces otvaranja OPG-a te registracije trajao je oko 2,3 mjeseca, te vlasnik kaže da nije imao nikakvih problema. OPG prima dodatna financijska sredstva Agencije za plaćanja u poljoprivredi koja im uvelike pomažu, jer si neke stvari ne bi mogli priuštiti bez toga. Zaposlenici su članovi obitelji otac i majka Roberta, Robertova supruga i sestra te ostala bližnja rodbina koja pomaže u poslovima. Vlasnik kaže da uvijek postoje neke nesuglasnosti, ali bitno da su male te da su rješive, jer kako Robert kaže, sve je to dio zdravog poslovanja te međusobnog komuniciranja. Svaki član ima svoje zaduženje, ali često imaju poslove gdje su zajednička zaduženja. Najveći izazovi koje imaju na gospodarstvu predstavljaju im vremenske prilike. Posla ima puno, a najviše tijekom ljetnih mjeseci, u svibnju, lipnju, srpnju i kolovozu. Situacija s pandemijom nije utjecala na njihovo poslovanje. Kažu da ovakav posao ima svojih prednosti i nedostataka, ali da smatraju da se ne isplati voditi ovakav posao, ne bi ga ni započinjali. Ne koriste usluge online prodavanja vlastitih proizvoda, a budućim OPG-ovcima savjetuju puno ljubavi prema poslu i sve će doći.

8.4. OPG Hažić

OPG Hažić je gospodarstvo koje se bavi vinogradarstvom i vinarstvom te voćarstvom. Posjeduju 18000 stabala jabuka koje prodaju kao konzumne te kao prerađevine poput soka od jabuke, jabučnog octa i čipsa od jabuke. U sklopu OPG-a nalaze se Vinska kuća te Vinski kamp gdje posjetitelji mogu degustirati njihova vina. U Vinskoj kući nude grupne posjete, malu školu degustacije vina i jela te razna poslovna druženja. Vinski kamp nudi usluge smještaja u dvije mobilne kućice te 12 parcela gdje posjetitelji mogu doći sa svojim kamperima. Na njihovoj web stranici postoji mogućnost rezervacije smještaja u Vinskom kampu, te online kupovinu svojih proizvoda.

Roditelji nositeljice OPG-a su pokrenuli poslovanje 90-tih godina, prije negoli se znala pravna forma i naziv organizacijskog oblika. Od onda se bave vinogradarstvom, vinarstvom i voćarstvom. U sustavu PDV-a su od njegovog uvođenja 1998. godine. Otac i majka nositeljice su ostali bez posla u Sloveniji, te su s otpremninama posadili prve nasade i pokrenuli proizvodnju jabuka i vina. Vlasnica se ne sjeća kako je sam proces registracije izgledao ali se sjeća da se sve rješavalo u hodu sa poslovanjem. Koriste brojne mjere finansijskih potpora, one uključuju EU, nacionalne te županijske mjere. Roditelji nositeljice su u mirovini, sestra joj je član OPG-a ali ne radi na njemu već je zadužena za fondove. Konflikti u poslovanju uvijek postoje ali su rješivi. Svaki član ima svoje zaduženje ali ukoliko dođe do nekakvih problema svako može svakoga barem djelomično zamijeniti tako da sve može normalno funkcionirati. Najveći izazovi s kojima se trenutno suočavaju su povećanje troškova energije i njihovo kontroliranje odnosno postavljanje nove rentabilnosti. Kaže da posla ima uvijek onoliko koliko svatko želi sebi dati u svom poslovanju. Smatra da rade jako puno, te se puno odriču, ali isto tako vole svoj posao. Pandemija je u nekim segmentima utjecala na poslovanje ali im nije previše naštetila

8.5. OPG Pintar

OPG Pintar nalazi se u Gorskom kotaru, jedini je registrirani obrt za sir na području grada Čabra. Bave se preradom mlijeka i sireva te uzgojem i preradom voća na ekološki i tradicionalni način. Sir izrađuju prema obiteljskoj tradiciji te su osvajali razne nagrade za kvalitetu. U sklopu OPG-a imaju i pogon za preradu voća u kojem proizvode sušeno voće i prirodne sokove, te su osvajali nagrade za svoj proizvod voćni čips. Imaju desetak muznih krava a godišnje proizvedu oko četiri tone sira koje prodaju po sajmovima, tržnicama, ekotržnicama te imaju prodavaonicu svojih proizvoda na OPG-u.

Na ideju otvaranja OPG-a došli su tako što su nositeljica OPG-a Anita te njen suprug Branko Pintar ostali nezaposleni, s troje djece, te su morali pronaći nekakav posao, roditelji vlasnika su oduvijek imali krave i prodavali mlijeko PIK-u. U to vrijeme je bila niska otkupna cijena mlijeka. Zajedničkim dogovorom su odlučili da idu u izgradnju male sirane gdje će prerađivati vlastito mlijeko. Vlastitim radom obnovili su podrumski prostor gdje prerađuju mlijeko. Kažu da je otvoriti OPG jednostavno samo treba imati komadić zemlje u vlasništvu ili zakupu. Ne primaju nikakve financijske poticaje. Svi članovi obitelji pomažu u poslovanju ali su samo dvoje zaposleni. Svatko ima svoje zaduženje ali ukoliko je potrebno svi rade sve. Kažu da se uvijek pojave neki problemi ali ih rješavaju u hodu. Imaju puno posla, najviše vode brigu o kravama te preradi mlijeka. Najveći problem s kojim se suočavaju je povećanje cijena žitarica i nafte. Smatra da je voditi ovakav posao isplativo ako je osoba zadovoljna s malim, jer se ne može ostvariti neki veliki profit odmah na početku. Ne koriste usluge online prodaje svojih proizvoda.

8.6. OPG Pustaj

OPG je započeo s radom u srpnju 2020. godine. Nalazi se u mjestu Repišće, blizu grada Jaske. Bave se uzgojem voća i povrća. U njihovoj ponudi nalaze se krastavci, paprika, rajčica, kupus, salata, peršin, mrkva, cikla, brokula, kelj, mahune, kukuruz, batat, krumpir, smokve, jabuke, kruške i šljive.

Na ideju otvaranja OPG-a došla je vlasnica Kristina Holik iz razloga što je imala višak domaćih proizvoda koje je odlučila plasirati na tržište. Iskustvo otvaranja i registracije OPG-a, kaže Kristina, za nju je bilo neočekivano jednostavno, a sam proces trajao je dva dana. Dodatne financijske poticaje ne primaju, ali bi željeli. Zaposlenici su članovi obitelji, konflikti u poslovanju uvijek postoje, ali su uvijek rješivi. Svaki član obitelji nema svoje zaduženje već svi obavljaju sve. Najveći problem s kojim se suočavaju je taj da se ne mogu prijavljivati na natječaje zbog male ekonomske vrijednosti. Imaju puno posla, a najviše na početku sezone, s obzirom da imaju sezonsko povrće stoga imaju puno posla oko pripreme za sadnju. Situacija s pandemijom je bila ključna za otvaranje poslovanja, s obzirom da je poslovanje pokrenuto 2020. godine. Vlasnica smatra da se ovakav posao isplati raditi ukoliko je osoba spremna na rad, jer kako kaže, koliko se radi toliko se i ima. OPG ima svoju Facebook stranicu „OPG Pustaj“ na kojoj plasiraju svoje proizvode te nude mogućnosti online prodaje svojih proizvoda.

Slika 7: Proizvodi OPG-a Pustaj

Izvor; <https://mobile.facebook.com/pustajopg/posts/> (Preuzeto 18.06.2022)

9. ZAKLJUČAK

Poduzetništvo je proces pokretanja neke inovativne poslovne prilike s ciljem ostvarivanja profita, uz svjesnost postojanja određenih rizika. Poduzetnik može imati neke od karakteristika kao što su inovativnost, kreativnost, odgovornost, opreznost, marljivost i brojne druge. Svako pokretanje poduzetničkog pothvata utječe na ekonomski i gospodarski razvoj u državi stoga postoji GEM istraživanje koje predstavlja najveće svjetsko istraživanje utjecaja poduzetništva na ekonomski razvoj, odgovara na određena pitanja koja pomažu vlastima da uvide kakvo je stanje poduzetničkih aktivnosti u njihovoj državi. Planiranje poduzetničkog pothvata uključuje određene faze koje pomažu poduzetniku da uvidi potencijane negativne i pozitivne strane svoje ideje za poslovanje.

Postoje četiri glavna oblika registracije poljoprivredne djelatnosti, a to su obrt, trgovačko društvo, zadruga i OPG. Prije pokretanja poljoprivrednih djelatnosti mora se odrediti koji od oblika se želi otvoriti, svaki ima svoje prednosti i nedostatke, a poduzetnici određuju koji bi im bio najviše odgovarajući. OPG je obiteljsko poduzetništvo koje se temelji na uključenosti članova obitelji u poslovanje.

Za otvaranje OPG-a vlasnici moraju proučiti koja im je sve dokumentacija potrebna te moraju slijediti sve upute kako bi uspješno registrirali svoju djelatnost. Jedan od osnovnih uvijeta koji moraju biti zadovoljeni je posjedovanje vlastitih resursa. Neki od izvora financijskih sredstava koje poljoprivrednici mogu imati ili dobiti su osobna financijska sredstva, krediti, državne potpore, bespovratna sredstva za poljoprivrednike, potpora za mala poljoprivredna gospodarstva i za mlade poljoprivrednike te IAKS mjere. Zahvaljujući razvoju tehnologije danas postoji mogućnost online prodaje poljoprivrednih proizvoda, a neke od online stanica na kojima se mogu kupovati i prodavati poljoprivredni proizvodi su web-tržnica, online tržnica te e-tržnica. U Hrvatskoj OPG-ovi predstavljaju najbrojniji oblik poljoprivredne proizvodnje, a najviše registriranih gospodarstava nalazi se u Zagrebačkoj županiji.

Iz odgovora koje su dali vlasnici OPG-ova na kojima je izvršeno ispitivanje može se zaključiti kako većina vlasnika nije imala probleme pri otvaranju poslovanja te je sam proces bio vrlo jednostavan.

Pripadnici OPG-ova su uglavnom članovi obitelji te svatko ima svoje zaduženje. Konflikti u obitelji su uvijek prisutni, ali su rješivi. Većina OPG-ova se koristi uslugama online prodaje svojih proizvoda.

Zaključno, poduzetnički proces osnivanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva može biti vrlo profitabilan, te se isplati ukoliko osoba voli tu djelatnost te ju zanima ovakva vrsta poslovanja, a potpora obitelji i zajednički rad temelj su za ostvarivanje dobrih poslovnih rezultata.

LITERATURA

a) Knjige

1. ured. Bedeković,V., Uvod u poduzetništvo, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Virovitica 2016.
2. Kružić, D., Buldog, I., OBITELJSKA PODUZEĆA životni ciklusi, nasljeđivanje i održivost, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split 2012.

b) Internetski izvori

1. Antolović, K., Obiteljsko poduzetništvo, Završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2017, (<https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu%3A1723/datastream/PDF/view> , 02.05.2022)
2. Dreven, L., Utjecaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na ruralni razvoj Varaždinske županije, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2020 (<https://repositorij.pmf.unizg.hr/islandora/object/pmf%3A9196/datastream/PDF/view> , 21.06.2022)
3. Kufner B, Pčelarstvo Kos,2019. Dostupno na: <https://www.agroklub.com/pcelarstvo/sve-o-pcelama-naucio-je-od-tate-vlade-med-i-medice-roberta-kosa-obisli-cijeli-svijet/51269/> (17.06.2022)
4. Majstorović, D., Prednosti i nedostaci različitih oblika registracije poljoprivredne djelatnosti, završni rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet, 2017. (<https://repositorij.fazos.hr/islandora/object/pfos%3A1126/datastream/PDF/view>, 02.05.2022)
5. Rožić,A.,Specifičnosti poslovanja obiteljskog poduzeća Bota-šare,završni rad, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, 2016 (<https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A851/datastream/PDF/view> , 13.05.2022)
6. Vellico, A., Obiteljsko poduzetništvo-pitanje nasljeđivanja, završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", 2021 (<https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu:5879>, 05.05.2022)

7. Vledimir, E., Proces osnivanja i poslovanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, završni rad, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 2020.
(<https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A3868/datastream/PDF/view>, 03.05.2022)
8. <https://bcapp.eu/hr/genie-actions/definicija-poduzetnistva> (20. 4. 2022)
9. <https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/registracija-obrta/obrt-i-oblici-obrta>, (02.05.2022)
10. <https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/statistika/trgovacka-drustva-i-obrti> (02.05.2022)
11. <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322>, (05.05.2022)
12. <https://plaviured.hr/organizacijski-oblici-u-poljoprivredi/> (15.05.2022)
13. <https://www.minimax.hr/blog-sto-trebate-znati-otvarate-opg/> (15.05.2022)
14. <http://www.ra-igra.hr/kako-osnovati-opg/> (15.05.2022)
15. <https://www.trznica-trg.eu/> (07.06.2022)
16. <https://online.trznice-zg.hr/> (07.06.2022)
17. <https://www.e-trznica.si/> (07.06.2022)
18. <https://opg-hazic.com/trgovina/> (17.06.2022)
19. <https://plac.upoznajmo.hr/opg-pustaj/> (18.06.2022)
20. <https://www.hpb.hr/hr/financiranje-1546/1546> (20.06.2022)
21. <https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/487-bespovratna-sredstva-za-poljoprivredu-podmjera-4-1> (20.06.2022)
22. <https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/1043-mjera-6-1-bespovratna-sredstva-za-mlade-poljoprivrednike-2021-natjecaj-i-bodovanje> (20.06.2022)
23. <https://intermediaprojekt.hr/mjera-6-3-1-potpورا-za-mala-poljoprivredna-gospodarstva/> (20.06.2022)
24. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/financial-assurance/managing-payments_hr (21.06.2022)
25. <https://ruralnirazvoj.hr/mjera/m11/> (21.06.2022)
26. <https://ruralnirazvoj.hr/mjera/m10/>(21.06.2022)

27. <https://www.apprrr.hr/mjera-14-dobrobit-zivotinja/> (21.06.2022)
28. <https://www.apprrr.hr/mjera-13-placanja-podrucjima-s-prirodnim-ogranicenjima-ili-ostalim-posebnim-ogranicenjima/> (21.06.2022)
29. <https://www.hbor.hr/tema/poljoprivreda/> (4.07.2022)

c) Pravni akti

1. Pravilnik o državnim potporama sektoru poljoprivrede i ruralnom razvoju (NN 72/2017)
2. Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (NN 92/2010)
3. Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (Narodne novine 29/2018)
4. Zakon o obrtu (Narodne novine, 127/19., 143/2013)
5. Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 118/2018)
6. Zakon o trgovačkim društvima (Narodne novine 111/1993)
7. Zakon o zadrugama (Narodne novine 36/1995)

POPIS POKRATA

OPG- obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

HPB- Hrvatska poštanska banka

HBOR- Hrvatska banka za obnovu i razvitak

APPRRR- Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA

SLIKE:

Slika 1: Karakteristike poduzetnika.....	2
Slika 2: Prikaz tražilice na Web-tržnici.....	24
Slika 3: Prikaz tražilice na Online tržnici.....	25
Slika 4: Prikaz tražilice na E-tržnici.....	26
Slika 5: Različite sorte jabuka iz prodaje OPG-a Ružić.....	30
Slika 6: Blue Sheep loptica za sušilicu.....	31
Slika 7: Proizvodi OPG-a Pustaj	35

TABLICE:

Tablica 1: Broj OPG-ova u Hrvatskoj u periodu 2016.-2021. godine.....	27
Tablica 2: Broj OPG-ova po županijama u Republici Hrvatskoj.....	28

POPIS PRILOGA

Popis pitanja

1. Kako ste došli na ideju pokretanja OPG-a? Kako ste se snašli na početku?
2. Kakvo je Vaše iskustvo s procesom otvaranja OPG-a? Jeste li imali kakvih problema? Koliko je sam proces trajao?
3. Primete li možda kakva dodatna financijska sredstva poput EU fondova?
4. Jesu li svi zaposlenici članovi obitelji? Ukoliko jesu postoje li konflikti između članova obitelji?
5. Ima li svaki član svoje zaduženje?
6. Postoje li nekakvi problemi i izazovi u Vašem poslovanju te kako ih rješavate?
7. Imate li puno posla? Da li je posao težak?
8. Je li i kako je situacija s pandemijom utjecala na Vaše poslovanje?
9. Isplatili li se voditi ovakav posao?
10. Koristite li usluge web trgovine?
11. Imate li kakav savjet za buduće OPG-ovce?